

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Stadier paa Livets Vei

Citation: Kierkegaard, Søren: "Stadier paa Livets Vei", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 6*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Jette Knudsen; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon; Finn Hauberg Mortensen, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 1999 , s. I. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-slv-txt-shoot-ide190de64-65d6-495a-a8f7-b0a3bc8e09d7.pdf> (tilgået 04. august 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 6

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

Min kjære Læser! Dersom Du ikke skulde have Tid og Leilighed til at anvende en halv Snees Aar af dit Liv paa at reise Verden rundt for at see Alt, hvad en Jordomseiler lærer at kjende; dersom Du ikke skulde have Evne og Vilkaar til ved mangeaarig Øvelse i fremmede Sprog at trænge ind i Folke-Individualiteternes Forskjellighed, som disse vise sig for Granskeren; dersom Du ikke er betænkt paa at opdage et nyt astronomisk System, der vil fortrænge baade det copernicanske og det ptolemæiske – saa gift Dig; og dersom Du har Tid til det Første, Evne til det Andet, Tanke om det Sidste, saa gift Dig ogsaa. Selv om Du ikke fik hele Jordkloden at see eller taledede i mange Tunger eller blev klog paa Himlen, Du vil ikke fortryde det; thi Ægteskabet er og bliver den vigtigste Opdagelses-Reise, et Menneske foretager sig; ethvert andet Kjendskab til Tilværelsen er overfladisk i Sammenligning med en Ægtemands, thi han og kun han har retteligen fordybet sig i Tilværelsen. Vel er det sandt, ingen Digter skal kunne sige om Dig, hvad Digteren siger om den forslagne Ulysses, at han saa mange Menneskers Byer og lærte deres Sind at kjende, men Spørgsmaalet er, om han ikke havde faaet ligesaa Meget og ligesaa behagelige Ting at vide, hvis han var bleven hjemme hos Penelope. Er ingen Anden af den Mening, saa er min Kone det, og hvis jeg ikke høiligen feiler, er enhver Kone det. En saadan Majoritet er lidt mere end en simpel, saa meget mere, som Den, der har Konerne paa sin Side, han faaer nok Mændene med. Vel er det sandt, at Reiseselskabet paa denne Expedition er lille, at man ikke har, som paa de fem- og ti-Aars Expeditioner, en talrig Kreds, der da ogsaa, vel at mærke, bestandigt bliver den samme; men saa er det Ægteskabet forbeholdt, at stifte en egen Art Bekjendtskaber, der er det Vidunderligste af Alt, og hvor hver ny Tilkommende bestandigt er den Velkomneste.

Priset være derfor Ægteskabet, priset Enhver, der taler til dets Ære; hvis en Begynder tør tillade sig en Yttring, da vil jeg sige, at det netop derfor forekommer mig saa vidunderligt, fordi Alt dreier sig om Ubetydeligheder, hvilke dog det Guddommelige i Ægteskabet ved Miraklet forvandler til det Betydelige for den Troende. Og alle disse Ubetydeligheder have igjen den Mærkelighed, at Intet lader sig forud optage, Intet udtømme ved et løseligt Anslag; men medens Forstanden staaer stille, og Phantasien løber med Liimstangen, og Beregningen regner feil, og Kløgten fortvivler, gaaer det ægteskabelige Liv fort og forvandles ved Underet fra Herlighed til Herlighed, bliver det Ubetydelige betydningsfuldere og betydningsfuldere ved Underet – for den Troende. Men Troende maa man være, og en Ægtemand, der ikke er troende, er den kjedeligste Patron, et sandt Huskors. Der er intet Fatalere, naar man engang i Selskab med Andre tager ud for at frydes ved at see Experimenter og Forsøg i den naturlige Magie, end da at have en Tværdriver med, der bestandig er vantro, uden dog at kunne forklare Kunststykkerne. Dog en saadan Fatalitet finder man sig i; man tager jo kun sjeldent saaledes ud, og desuden kan man af en saadan muggen Tilskuer have den Fordeel, at han kommer til at spille med. I Almindelighed faaer Professoren i den naturlige Magi Ram paa ham, og lader ham nu holde Lyset, mere os Andre ved sin Klogskab, ligesom Arv morer ved sin Dumhed. Men et saadant Murbelyd af en Ægtemand, han burde ligesom en Fademorder puttes i en Sæk og kastes i Vandet. Hvilken Qval at see en Qvinde afmatte al sin Elskelighed paa at overbevise ham, at see ham, efterat han har modtaget Indvielsen, der berettiger til at være Troende, kun fordærve Alt, fordærve Alt, thi bort med Spøg, Ægteskabet er dog paa saa mange Maader Forsøg i den naturlige Magi, og dets Forsøg i Sandhed vidunderlige. Det er modbydeligt at høre en Præst, der ikke selv troer, hvad han siger, men det er endnu modbydeligere at see en Ægtemand, der ikke er Troende i Forhold til sin Stand, og mere oprørende er det, fordi Tilhørerne kunne forlade Præsten, men en Hustru kan ikke forlade sin Mand, kan det ikke, vil det ikke, ønsker det ikke – og selv Dette kan ikke overbevise ham.

Man taler i Almindelighed kun om en Ægtemands Utroskab, men hvad der er lige saa slemt, er en Ægtemands Mangel paa Tro. Tro er det Eneste, der fordres, og Troen gjør Fyldest for Alt. Lad kun Forstand og Kløgt og Raffineri tælle op, regne ud og beskrive, hvorledes en Ægtemand bør være: der er kun een Egenskab, som gjør ham elskværdig, det er Tro, absolut Tro paa Ægteskabet. Lad kun Forfarenhed i Livet ville nøiagtigt bestemme, hvad der fordres af en Ægtemands Trofasthed, der er kun een Trofasthed, een Redelighed, der i Sandhed er elskværdig og skjuler Alt i sig, det er Redelighed mod Gud og sin Hustru og Standen til ikke at ville negte Underet.

Dette er ogsaa min Trøst, naar jeg vælger at skrive om Ægteskabet, thi medens jeg giver Afkald paa al anden Dygtighed, hævder jeg mig kun eet: Overbeviisning. At jeg har den, veed jeg med mig selv, og veed det med min Hustru, hvilket er mig af stor Vigtighed; thi sømmer det sig end Qvinden at tie i Menigheden og ikke at befatte sig med Videnskab og Kunst: hvad der siges om Ægteskabet bør væsentligen være saaledes, at det har hendes Bifald. Det følger ikke, at hun skal kritisk vide at vurdere Alt, den Art Reflexion anstaaer hende ikke, men hun skal have et absolut veto, og hendes Bifald respecteres som tilstrækkeligt betryggende. Min Overbeviisning er da min eneste Berettigelse, og Garantien for min Overbeviisning er igjen Vægten af det Ansvar, under hvilket mit, som enhver Ægtemands Liv er lagt. Vel føler jeg ikke Vægten som Tyngde, men som Velsignelse, vel føler jeg ikke Baandet som bindende, men som frigjørende, men dog er det der, Baandet, nei! de utallige Baand, ved hvilke jeg er fastknyttet i Tilværelsen, som Træet ved Rodens mangfoldige Grene. Sæt Alt forandrede sig for mig, store Gud, hvis det var muligt, sæt jeg fandt mig bunden ved at være gift, hvad var da Laokoons Elendighed mod min; thi ikke kan een og ikke ti Slinger knuge saaledes og slynge sig saa ængstende og sammenpressende om et Menneskes Legeme, som det ægteskabelige Liv, der binder mig paa hundrede Maader, og altsaa – vilde lænke mig i hundrede Lænker. See! dersom dette er en Garanti, at jeg, medens jeg føler mig glad og tilfreds og takker uden Afladelse for min jordiske Lykke, at jeg da ogsaa aner den Forfærdelse, der ad denne Vei kan komme over et Menneske,

det Helvede, Den bygger sig, der som Ægtemand, adscriptus glebæ, vil løsrive sig, og derved kun bestandigt opdage, hvor umueligt det er ham, vil hugge een Lænke over og derved kun opdage een endnu mere elastisk, der binder ham uopløseligt – dersom dette er tilstrækkelig negativ Garanti for, at hvad jeg kan have at sige ikke er ørkesløse Tanker, undfangne i et ledigt Øieblik, ikke sindrigt Hjernesvind, beregnet paa at fange Andre, saa forsmaaer man ikke, hvad jeg kan have at sige. Jeg er meget langt fra at være lærd, jeg gjør ingen Fordring derpaa, det vilde være mig generende, hvis jeg var daarlig nok til at paatage mig noget Saadant; jeg er ikke Dialektiker, ikke Philosoph, men ærer efter fattig Leilighed Videnskab og Alt, hvad fortrinligt Begavede fremsætte for at forklare Livet. Derimod er jeg Ægtemand, og gjelder det om Ægteskabet, frygter jeg Ingen. Jeg vilde staae tillidsfuld og trøstig paa Kathedret, hvis dette fordredes af mig, om end hvad jeg har at sige aldeles ikke egner sig til at foredrages fra Kathedret; jeg disputerer freidig med al Verdens Dialektikere, med Satan selv, han skal ikke kunne fravriste mig min Overbeviisning. Lad spidsfindige Chicaneurer hobe alle Indvendinger sammen mod Ægteskabet; det skal nok give sig. Hurtigt deler man dem i to Dele: de Indvendinger, hvilke man, som Hamann siger, bedst besvarer ved at sige: Bæ; de andre bliver man nok færdig med at besvare. Jeg er ellers noget ømskindet, jeg kan ikke godt taale, at man leer ad mig. Det er en Svaghed, imidlertid har jeg ikke kunnet beseire den; men vil Nogen lee ad mig, fordi jeg er Ægtemand, da frygter jeg Intet, i denne Henseende er jeg usaalrig for Latteren, i denne Henseende føler jeg et Mod, som næsten contrasterer med en stakkels Assessors Leveviis, der gaaer fra sit Hjem til Retten, og fra Retten til sit Hjem, og omgaaes Documenter. Sæt mig saa i en Kreds af kløgtige Hoveder, der have sammensvoret sig om at gjøre Ægteskabet latterligt og at spotte det Hellige, udrust dem med al Vittighed, spids deres spottende Pile til med den Braad, som et tvetydigt Forhold til det andet Kjøn hvæsser, dyp Pilene i den Ondskab, der ikke er dum, men vunden ved djævelsk Kløgt, – jeg frygter ikke. Hvor jeg end er, om det saa var i den gloende Ovn, naar jeg skal tale om Ægteskabet, jeg mærker Intet, der er en Engel hos mig, eller rettere, jeg er borte, jeg er hos hende, hende, hvem jeg elsker endnu bestandigt med Ungdommens salige Beslutning, jeg der, skjøndt Ægtemand i flere Aar, endnu har den Ære at stride under den lykkelige første Kjærligheds seierrige Banner, hos hende, ved hvem jeg føler mit Livs Betydning, at det har Betydning og en mangfoldig. Thi hvad der for Oprøreren er Lænker, hvad der for Trællesjelen er tunge Pligter, er for mig Titler og Værdigheder, som jeg ikke bytter med Kongens, de Venders og Gothers, Hertug til Slesvig o. s. v. Om nemlig disse Titler og Værdigheder ville have Betydning i et andet Liv, om de ere glemte, liig meget Andet, om hundrede Aar, om det lader sig tænke og nærmere bestemme, hvorledes Tanken om saadanne Forhold udfylder en evig Bevidsthed i Erindring, veed jeg ikke. Jeg ærer Kongen, det gjør enhver god Ægtemand, men jeg bytter ikke mine Titler med saadanne. Saaledes er jeg for mig selv, at enhver anden Ægtemand er ligesaa, beskæftiger mig glædeligt, og sandeligen, hvad enten den Enkelte er langtfra eller nærved, jeg ønsker ham, at han var ogsaa som jeg.

See! inderst inde paa mit Bryst, der bærer jeg Ordensbaandet, Elskovens Rosenlænker, sandeligen, dens Roser ere ikke visnede, sandeligen, dens Roser visne ikke, forandre de sig end i Aarene, saa falme de dog ikke, er Rosen end ikke saa rød, saa er det fordi den er bleven en hvid Rose, falmet er den ikke. Og nu mine Titler og Værdigheder, – og hvad der er saa herligt ved dem er, at de ere saa ligeligt fordeelte, thi kun Ægteskabets guddommelige Retfærdighed formaaer bestandigt at give Lige for Lige. Hvad jeg er ved hende, det er hun ved mig, og Ingen af os er Noget ved sig selv, men ere det i Foreningen. Ved hende er jeg Mand, thi kun Ægtemanden er den ægte Mand, enhver anden Titel er Intet derimod og forudsætter egentligen denne; ved hende er jeg Fader, enhver anden Værdighed er kun en menneskelig Opfindelse, et Paafund, der er glemt om hundrede Aar; ved hende er jeg Familiens Hoved, ved hende er jeg Husets Forsvarer, dets Ernærer, Børnenes Værge.

Naar man har saa mange Værdigheder, saa bliver man ikke Forfatter for at opnaae en ny Værdighed. Jeg begjærer heller ikke, hvad jeg ikke tør gjøre Fordring paa, men jeg skriver, at Den, der er lykkelig som jeg, hvis han læser det, maa mindes om sin egen Lykke, at Den, der tvivler, hvis han læser det, maa vindes, var det kun en Eneste, jeg er dog glad, jeg begjærer kun Lidet, ikke fordi jeg er saa nøisom, men fordi jeg er ubeskrivelig tilfreds. Naar man har saa mange Bestillinger, og alle saa kjære, saa skriver man efter Tid og Leilighed, ønsker, at Den, der muligen kunde have Gavn deraf, ikke forstyrres af det Mangelfulde i Formen, frabeder sig al Kritik; thi en Ægtemand, der skriver om Ægteskabet, skriver vel mindst af Alle for at blive kriticeret. Han skriver som det bedst falder sig, ofte distraheret af sine kjærere Sysler. Om jeg nemlig kunde være Noget for Flere ved at være Forfatter, jeg foretrækker langt at være saa meget som muligt for min Hustru. Jeg er hendes Mand, ved Ægteskabet, det vil sige, ved Ægteskabet blev Corsoen aabnet for mig, den Løbebane, der er mit Rhodus og min Dandseplads; jeg er hendes Ven, o! at jeg maatte være det i Hjertets Oprigtighed, o! at hun aldrig maatte føle Savn efter nogen oprigtigere; jeg er hendes Raadgiver, o! at min Viisdom maatte være som Villien er det; jeg er hendes Trøst og Opmuntring, vel endnu ikke indkaldt, o! men, hvis jeg engang kaldes ind til denne Tjeneste, at da min Styrke maatte være som mit Hjertelag er det; jeg er hendes Skyldner, mit Regnskab er redeligt, og Regnskabet selv en velsignet Gjerning; og endeligen, det veed jeg, bliver jeg en Erindring om hende, naar engang Døden skiller os ad, o! at min Hukommelse er trofast, at den bevarer mig Alt, naar det er tabt, en Erindringens Livrente for de øvrige Dage, at den giver mig selv det Ubetydeligste igjen, og jeg maa sige med Digteren, naar jeg er bekymret for den Dag idag: et hæc meminisse juvat, og naar jeg er bekymret for den Dag imorgen: et hæc meminisse juvabit. Ak! som Assessor i Retten maa man stundom døie det Forfærdelige, at læse en Forbryders vita ante acta atter og atter beskreven, men en elsket Hustrues vita ante acta bliver man aldrig kjed af – og man behøver heller

ikke den indprentende Nøiagtighed for at ville erindre. Vel sandt, Lyst driver Værket, og saaledes ogsaa lhukommelsens Gjerning, vel sandt, det lyder forelsket sagt, at man i Døden vil finde den Elskedes Billede i den trofaste Elskers Hjerter, men ægteskabeligt tænkt, vaager en Villiens Beslutning hos Forelskelsen, at den ikke løber vild i det Uendelige. Vel siger Forelskelsen, at et Øieblik hos den Elskede er himmelsk Salighed, men Ægteskabet vil Forelskelsen det vel og veed heldigviis bedre Beskeed. Sæt det var saa, at Forelskelsens første, skummende Sværmeri, hvor skjønt det end er, ikke lod sig saaledes gennemføre, saa veed Ægteskabet, hvorledes netop det bedst i Forelskelsen lader sig gennemføre. Dersom et Barn, der af Forældrene har modtaget et Exemplar af sin Skolebog, allerede førend Aaret er omme har ligesom fortæret det, er dette et Tegn paa, at han som Discipel er at prise for sin Iver og Lyst; saaledes med Ægteskabet, den Ægtemand, der af Gud i Himlen modtog sit Exemplar, ak, saa skjønt som en Guds Gave kan være det, og læste daglig deri, hver Dag i et langt Liv, og see da det lagdes hen, da Natten kom og Læsningen maatte ophøre, da var det ligesaa skjønt, som da han engang modtog det: var da denne redelige Forsigtighed, der stod i et ligeligt Forhold til den Forelskelsens Lyst, med hvilken han læser atter og atter, var den ikke nok saa priselig, nok saa stærk et Forelskelsens Udtryk, som det stærkeste Udtryk, Forelskelsen raader over?

Kun om Ægteskabet ønsker jeg at skrive; at overbevise en Enkelt, er mit Haab; at fjerne dem, som tale imod, er min Agt. Saaledes er Ægteskabet mig min ene Stræng, men den er saa sammensat, at jeg, uden just at fortrøste mig til Virtuositet, hvad der jo ellers fordres af Den, der kun har een Stræng, tør vove at lade mig høre, ikke just som en Kunstner for et talrigt Publikum, men hellere som en omvankende Musikant, der staaer udenfor det enkelte Huses Dør, og ikke kalder Nogen bort fra sin Gjerning, om der dog ogsaa i hans Musik, naar den lyder med i Gjerningen, er Tækkelighed. Jeg mener nemlig ingenlunde, at hvad jeg kan have at sige, skulde være uskjønt. Adskilligt skylder jeg min Kone, om jeg end ikke taler ganske saaledes med hende, som jeg her skriver, men hvad der kommer fra hende, har altid en vis Ynde, hvad der er Qvindens Medgift. Ofte har jeg undret mig derover. Som Een, der kun skriver en maadelig Haand, naar han seer sit eget Manuscript udført af en kaligraphisk Kunstner, maa blive forundret, som Den, der sendte et gnidret Ark i Bogtrykkeriet, naar han modtager en nydelig Reentryk, neppe tør vedkjende sig dette som sit Eget, saaledes er det oftere gaaet mig i mit huslige Liv. Hvad der dunkelt bevæger sig i hende, det udtrykker jeg saa godt jeg kan, da forundres hun, at det netop var, hvad hun vilde sige, jeg udtaler det altsaa saagodt jeg kan, da tilegner hun sig det, men nu kommer Touren til mig, naar jeg med Forundring seer, at mine Tanker, mine Ord have faaet en Beaandelse, en Inderlighed, en Ynde, saa jeg med Rette kan sige, at det ikke er mine Tanker. Ulykken er, at denne Ordenes og Tankernes elskelige Pynt meer eller mindre næsten ganske forsvinder, naar jeg vil gjentage dem, og lader sig ikke udtrykke, saa lidet som jeg her paa Papiret kan beskrive hendes Stemme. Imidlertid er hun til en vis Grad Med-Forfatter, og et saadant literairt Firma forekommer mig ikke uskjønt, naar man kun vil skrive om Ægteskabet. Hun billiger, det veed jeg, at jeg gjør Brug af hvad jeg skylder hende, hun tilgiver mig, det veed jeg, at jeg benytter Leiligheden til at sige Eet og Andet om hende, som jeg ellers ikke kan faae sagt uden i Eensomhed, thi hvor meget hun er for mig, kan jeg jo ikke sige ligefrem til hende selv, at min Lovprisning ikke skulde blive besværende og maaskee næsten forstyrre vor gode Forstaaelse. Som anonym, og som den, der med al Omhyggelighed vil bevare sin Anonymitet, har jeg jo sikkert mig mod, hvad jeg forøvrigt haaber, at Delicatesse vil forbyde Enhver: at mit huslige Liv skulde blive Gjenstand for Nogens Nysgjerrighed.

Priset være Ægteskabet, priset Enhver, der taler til dets Ære! Hvad jeg har at sige, er ikke nye Opdagelser, det vilde ogsaa være betænkeligt, at gjøre en ny Opdagelse med Hensyn til den ældste Indretning i Verden. Enhver Ægtemand veed det Samme som jeg. Hovedtankerne ere og blive de samme, som Stammebogstaver (Radikaler), men medens disse staae uforandrede fast, kan man have sin Glæde af at sætte nye Vokaler til og da læse om igjen. Det følger af sig selv, at dette maa forstaaes cum grano salis, og hvorledes jeg end bærer mig ad, jeg gjør det ikke, som en onskabsfuld Spotter har sagt, at Elskov og Ægteskab have de samme Consonanter, Vokalerne udgjøre Forskjelligheden, og denne er igjen ligesom i et bekjendt Sted i første Mose-Bog, hvor der fortælles, at Esau kyssede Jacob, og de lærde Jøder, som ikke tiltroede Esau dette Sind, men heller ei turde forandre Consonanterne, blot satte andre Punkter, saa der stod: han beed ham. En saadan Indsigelse besvarer man bedst ved at sige bæ, enhver anden Indsigelse, netop jo mere uforbeholdent den rykker ud med Sproget, er velkommen, thi en consequent Indvending er et Stikbrev efter Sandheden, og yderst beleilig for Den, der eier Forklaringen.